

képzést kívánnak tanítók és tanárok részére, vannak olyanok, kik erre a célra külön újfajta főiskolák szervezését javasolják. Az utóbbiak közé tartozik füzetünk szerzője, Walsemann is. Ő mindennemű tanító- és tanárképzést a pedagógiai főiskolára akar bízni olyformán, hogy ennek három évfolyama (6 féléve) alatt történjék az elemi népiskolára, a Grundschuléra, vagyis az iskolázás első hat évére képesített tanító képzése, négy évfolyama (8 féléve) alatt a középiskola alsó részére, a Mittelschuléra, vagyis az iskolázás kilencedik évéig képesítetteké és végre öt évfolyam (10 félév) alatt a teljes középiskolai oktatásra képesített tanároké, vagyis az Oberlehrereké. A pedagógiai főiskola felszerelendő pszichológiai laboratóriummal és a különféle iskolafokozatokat magában egyesítő gyakorló iskolával. Az első két év után volna valamennyi tanító- és tanárjelölt részére egy alapvizsga (Vorprüfung), mely a tanítói pályára nem termett jelöltek eltávolítására is szolgálna, és a tanulmányok befejezése után minden tanítókategória részére egy képesítő vizsga. E főiskola adná a doctor paedagogiae címét is. Nincs most terünk arra, hogy Walsemann tervét, különösen a tanulmányok menetét illetőleg, közelebbről ismertessük vagy bírálatába bocsátkozzunk. Meg akarjuk még említeni, hogy Walsemann dolgozata elé Rehmke, a greifswaldi egyetem híres filozófusa írt egy Geleitwortot, vagyis ajánló sorokat útravalóul. Ebben azt hangoztatja, hogy a tanítók képzése mostanáig tudományosság dolgában volt nagyon is fogyatékos, a tanároké pedig a didaktikát és methodikát illetőleg. Ez igaz lehet, de hogy a kétféle képzésnek egy újfajta főiskolában, a pedagógiai főiskolában való egyesítése az egyetlen panacea volna e bajok orvoslására, miként Walsemannal együtt Rehmke is hiszi, abban szabad kételkedni.

Waldapfel János.

Die Aufbauschule. Lehrpläne für ihre verschiedenen Formen, bearbeitet vom Pädagogischen Beirat des sächsischen Philologenvereins. (Veröffentlichungen des sächsischen Philologenvereins. Nr. 9.) Annaberg, 1922. (40 l.)

Az Aufbauschule, melyet magyarul talán pótló középiskolának lehetne hívni, egyik legnevezetesebb jelensége az új német iskolai mozgalomnak, és nem egyéb, mint a főiskola küszöbéig elvezető — rendszeren 9 éves — középiskolának hatévesre rövidített alakja. Legelső osztályába (az Untertertiába) oly népiskolai tanulókat vesz fel, kik hét népiskolai osztályt végeztek, és ezeket hat év alatt elvileg ugyanazon tanítási célok felé viszi, mint a megfelelő kilencosztályú iskolák. Ezeket a célokat ily rövid idő alatt csak igen tehetséges, erős akaratú és erős testű gyermekek tudják elérni, s ez új iskolanemnek éppen az a feladata, hogy ily gyermekeknek, kik bármilyen okból nem tudtak jókor középiskolába jutni, lehetővé tegye, mielőtt teljesen elkésznének, a középiskola elvégzését, illetőleg a főiskolára jutást. Ezeknek az iskoláknak természetesen sajátos tantervre lesz szükségük,

még pedig a különféle középiskolafajoknak megfelelőleg több-féle tantervre. Az előttünk lévő füzet, a szászországi filológus-egyesület pedagógiai bizottságának munkálata, ötféle ilyen tantervet közöl, még pedig egyet-egyet: *a)* a Deutsche Oberschule *A)*-típusát (*egy* kötelező idegen nyelvvel), *b)* a Deutsche Oberschule *B)*-típusát (két kötelező idegen nyelvvel), *c)* az Oberschulét, *d)* a humanisztikus gimnáziumot és *e)* a reálgimnáziumot pótló középiskola részére. E tantervek sok érdekes, itt-ott meglepő vonást mutatnak, különösen a vallástudományi, német irodalmi, latin irodalmi és a művészeti oktatás terén. Jellemző, hogy még ez Aufbauschulének is a humanisztikus gimnáziumot pótló típusa részére 28 görög órát követelnek, míg nálunk a rendes nyolcosztályú gimnázium is kénytelen volt 19 órával megelégedni. Ez az Aufbauschule, ha beválik, könnyen veszedelmes versenytársa lehet a kilencosztályú középiskolának, és nem lehetetlen, hogy a középiskola jövő kialakulásában még igen fontos szerepe lesz ennek az újfajta iskolanemnek. Waldapfel János.

J. A. Comenius: Ausgewählte Schriften zur Reform in Wissenschaft, Religion und Politik. Allgemeiner Weckruf mit der Vorrede an die Europäer, Geheimes Gespräch Nathans mit David, das Glück des Volkes. Übersetzt und bearbeitet von Herbert Schönebaum. Leipzig, 1924. A. Kröner. (226 l.)

A könyv Comenius *Praefatio ad Europaeos, Panegersia, Sermo secretus* és *Gentis felicitas* című műveit adja német fordításban, bevezető tanulmánnyal és jegyzetekkel. Eddig nem igen keresték — mondja a fordító — Comenius törekvéseinek magvát, amelyből egész működése érthető. Ez az Isten hasonlatosságára alkotott emberek egyenlőségének axiomája, amely áthatja Comeniusnak minden művét, a gyakorlati életben véghezvitt minden tevékenységét. Izzó vággyal dolgozik szüntelenül az emberi élet reformján. A *Praefatió*ban tanácskozássra hívja az egész emberi nemet, mindenekelőtt Európa tudósait, papjait, urait az emberi dolgok: a tudomány, a vallás és a politika megjavítása végett. Hét részre tervezett Pansophiájának első részében, az 1666-ban Amsterdamban megjelent *Panegersiában*, e mindenkire intézett szózatában részletes reformprogramot terjeszt elő. Az emberi élet három területének megfelel egy-egy alaptehetség, melyek megkülönböztetik az embert az állattól és az ő sajátos emberi lényegét tüntetik föl. Ezek az értelem, a velünk született közös fogalmak köre, a szabad akarat, a velünk született ösztönök köre és az akarat ozelekvési képessége, a velünk született képességek köre. E képességek közt első az értelem, amelynek közvetlen hatása és uralma alatt áll a másik két tehetség. A három együttvéve képesíti az embert a jó tevésére. A tehetségek gyümölcsei: a tudás, a vallás és a politika. Az utóbbin az emberek egymással való észszerű, békés és igazságos érintkezésének szabályozását érti Comenius. Romlottság van az iskolában, az egyházban és az államban. A tudás területén az igazságra irányuló tevékenység